

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa K. W.
przeciwko Przedsiębiorstwu A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą
w P., T. S.,
Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości i Prezesowi Sądu Rejonowego w
L. z siedzibą w Ś.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 stycznia 2019 r.,
zażalenia pozwanego Skarbu Państwa - Ministra Sprawiedliwości
i Prezesa Sądu Rejonowego w L. z siedzibą w Ś.
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**1) odrzuca zażalenie w części zaskarżającej uchylenie wyroku
Sądu Okręgowego w L. z dnia 22 września 2015 r., sygn. akt I C
(...) wobec pozwanych Przedsiębiorstwa A. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością z siedzibą w P. i T. S.,**

2) uchyla zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie,

**3) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2015 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo
K. W. o zasądzenie odszkodowania solidarnie od pozwanych Przedsiębiorstwa A.

sp. z o.o. z siedzibą w P. (wierzyciela, który złożył wniosek o ogłoszenie upadłości), T. S. (tymczasowego nadzorcy sądowego, następnie syndyka masy upadłości), Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Sądu Rejonowego w L. z siedzibą w Ś. zastępowanego przez Prokuratorię Generalną RP (z tytułu bezprawności postanowienia o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej przedsiębiorstwa powoda, zaniechań sędziego komisarza, zaniedbania właściwego nadzoru). Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 22 listopada 2017 r. uchylił wyrok Sądu drugiej instancji i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania. Jako podstawę kasatoryjną powołał konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Wskazał, że uzupełnił postępowanie dowodowe i stwierdził na podstawie oceny przedstawionych dokumentów zaistnienie w toku postępowania upadłościowego szeregu uchybień, uzasadniających zarówno zarzut niezgodności z prawem nieprawomocnego postanowienia o ogłoszeniu upadłości przedsiębiorstwa powoda, jak i orzeczeń dotyczących dalszego jego prowadzenia po ogłoszeniu upadłości. W obszernym, wielostronnicowym uzasadnieniu Sąd wskazał na czym one polegały, ale uznał za konieczne i celowe prowadzenie postępowania w zakresie działań bądź zaniechań każdego z pozwanych, odnoszących się do różnych etapów postępowań. Wyjaśnił także z jakiego tytułu mogą oni ponosić odpowiedzialność za powstałą szkodę. Konkludując stwierdził jednak, że brak dotychczasowych ustaleń Sądu pierwszej instancji odnośnie do zaistnienia przesłanek i zakresu indywidualnej bądź wspólnej odpowiedzialności pozwanych, tj. ich działań lub zaniechań sprawczych, adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy tymi działaniami lub zaniechaniami a faktycznie zaistniałą szkodą, zakresu szkody powoda powoduje, że rozstrzygnięcie o żądaniu pozwu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego, umożliwiającego rozstrzygnięcie w przedmiocie tych żądań. Wskazał, że Sąd pierwszej instancji powinien przeprowadzić postępowanie dowodowe, w zakresie wskazanym przez

strony i kierując się wytycznymi Sądu Najwyższego i Sądu Apelacyjnego orzec o istocie sprawy.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Sądu Rejonowego w L. z siedzibą w Ś., zastąpiony przez Prokuratorię Generalną RP, wniósł zażalenie na wyrok Sądu drugiej instancji w całości. Wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, tj. nieuzasadnione uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji mimo braku podstaw.

Sąd Najwyższy zważył:

Co do zasady dopuszczalne jest zaskarżenie orzeczenia korzystnego dla skarżącego pod warunkiem wykazania przez niego tzw. *gravamen*. Pojęcie powyższe, w skrócie i nieprawidłowo definiowane jako „interes prawny w zaskarżeniu” w istocie oznacza niezgodność orzeczenia z żądaniem, wnioskiem lub zarzutem strony zgłoszonym w toku procesu bądź uprawnienie strony do uzyskania orzeczenia wydanego w postępowaniu ważnym, które nie może być wzruszone w drodze skargi o wznowienie postępowania. Inaczej rzecz ujmując stanowi on przesłankę interesu zaskarżenia orzeczenia o charakterze formalnym. Judykatura zgodnie przyjmuje węższe rozumienie interesu, jako pokrzywdzenia polegającego na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym żądaniem albo zakresem podjętej obrony a rozstrzygnięciem zawartym w sentencji zaskarżonego orzeczenia, wynikającej z porównania ich zakresu. Brak tak rozumianego interesu prawnego prowadzi do odrzucenia środka odwoławczego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSN 2014, nr 11, poz. 108). Mimo wielopodmiotowości po stronie pozwanej i żądania zasądzenia odszkodowania solidarnie od wszystkich pozwanych pomiędzy wnoszącym zażalenie Skarbem Państwa a pozostałymi pozwanymi brak współuczestnictwa jednolitego, skutkującego skutecznością czynności procesowych podjętych przez tego współuczestnika wobec niedziałających współuczestników (art. 73 § 2 k.p.c.). Istniejące współuczestnictwo ma jedynie charakter materialny (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.). Oznacza to, że pozwany

Skarb Państwa mógł działać tylko w imieniu własnym (art. 73 § 1 k.p.c.), nie miał interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia odnoszącego się do pozostałych pozwanych, tj. Przedsiębiorstwa A. sp. z o.o. i T. S., a wniesione przez niego zażalenie w tym zakresie podlegało odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

W pozostałej części zakresie zażalenie pozwanego wymaga uwzględnienia wobec skutecznego zakwestionowania podstawy kasatoryjnej wskazanej przez Sąd Apelacyjny. Przypomnieć należy, że rozstrzygnięcie o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sąd drugiej instancji może wydać tylko w wypadku gdy nie doszło w ogóle do przeprowadzenia dowodów zatem postępowanie dowodowe musi być przeprowadzone w całości. Konieczność jego uzupełnienia nawet w znacznej części nie wypełnia przesłanki art. 368 § 4 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014 r., II CZ 61/14; z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 78/14 oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CZ 17/15 - nie publ.). Przyjmuje się, że nawet potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego co do istotnych przedmiotowo kwestii nie może stanowić podstawy do wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego, usprawiedliwionego jedynie wówczas, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał postępowania dowodowego względnie, gdy uchybienia formalne sądu pierwszej instancji powodują konieczność powtórzenia przeprowadzonego postępowania dowodowego w całości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 6/15, nie publ.).

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji przeprowadził obszerne postępowanie dowodowe, dokonał oceny jego wyników formułując podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Również ze wskazań Sądu Apelacyjnego, zawartych w uzasadnieniu wyroku wynika, że brak oceny niektórych dowodów w świetle przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, a nie zaniechania ich przeprowadzenia, ponadto w oznaczonym zakresie zachodzi potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego. Okoliczności, które powinien jeszcze ustalić Sąd drugiej instancji mieszczą się w zakresie jego kognicji, wyznaczonej granicami modelu apelacji pełnej przewidzianej w postępowaniu cywilnym.

Z tych względów Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie i na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w zakresie odnoszącym się do pozwanego Skarbu Państwa, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.).

jw